

Er leveutsiktene ved kreft bedre enn antatt?

Tradisjonelle overlevelsesanalyser avspeiler ikke dagens kliniske bilde. Nyere statistiske metoder gir mer optimistiske prognoser ved kreft.

I løpet av de siste tiårene er diagnostikk og behandling av de fleste kreftformer forbedret. Ved den mest brukte metoden for analyser av overlevelse vil det ta flere år før en slik bedring gir utslag på statistikken. Man følger en gruppe pasienter og beregner overlevelse over tid. En tysk statistiker har i stedet benyttet såkalt periodeanalyse og kommer frem til mer optimistiske resultater for flere vanlige kreftformer (1): Relativ overlevelse etter 20 år var mer enn 80 % for maligne melanomer og prostatakreft og 65 % for brystkreft. For alle kreftformer samlet var fem-, ti-, 15- og 20-års overlevelse henholdsvis 63 %, 57 %, 53 % og 51 %. I forhold til kohortanalyse gav denne metoden 11 prosentpoeng økt overlevelse i de to siste årsgruppene.

Barker-hypotesen for fall?

Barker-hypotesen innebærer at forhold i fosterlivet har betydning for sykdom som voksen. En ny analyse finner liten sammenheng mellom fødselsvekt og blodtrykksnivå senere i livet.

Sammenhengen mellom fødselsvekt og blodtrykksnivå har vært ansett som et av de sterkeste holddepunktene for Barker-hypotesen. Beregninger har vist at 1 kg høyere fødselsvekt er forbundet med 2–4 mm Hg lavere systolisk blodtrykk.

En ny litteraturgjennomgang viser at jo flere deltakere som var med i en studie, desto svakere var sammenhengen mellom fødselsvekt og blodtrykk (1). Nesten alle regresjonskoeffisientene var korrigerert for aktuell vekt, men ikke for andre konfundere. Tvillingstudier viste spesielt svake korrelasjoner. Forfatterne mener at de sterke assosiasjonene mellom fødselsvekt og blodtrykk i tidligere studier, vesentlig skyldes tilfeldige feil, publiseringsskjevhet og manglende korrigerering for konfundere.

Også Barker selv har pekt på hvor beskjeden effekten av fødselsvekt er på blodtrykket i voksen alder. Artikkelen sannsynliggjør at effekten er enda mindre enn antatt. Det kan innvendes at analysen hviler tungt på forskjellen mellom store og små studier, noe som kan innebære flere konfunderende

faktorer. Forsker Tor Haldorsen ved Kreftregisteret er enig i at en slik metode kan gi et mer realistisk bilde ved ulike kreftsykdommer. – Dette er egentlig det samme som man gjør når man beregner forventet levealder, forklarer Haldorsen. – I stedet for å se på hvor gamle de ble som ble født et bestemt årstall, ser man på andelen overlevende i de forskjellige årsklassene.

Han understreker likevel at periodeanalyse er forbundet med større usikkerhet enn kohortanalyser. – Her ved Kreftregisteret publiserer vi regelmessig data for femårs-overlevelse. Da vil forskjellene ikke være så store som for 15- og 20-årsdata. Undersøkelser over så lange tidsrom etterspørres sjeldnere og analyseres bare i enkeltstående tilfeller.

– Ragnhild Ørstavik, *Tidsskriftet*

Litteratur

1. Brenner H. Long-term survival rates of cancer patients achieved by the end of the 20th century: a period analysis. *Lancet* 2002; 360: 1131–5.

faktorer. Artikkelen er en velkommen kritikk og holder temperaturen oppe innen et hurtig voksende forskningsfelt, sier professor Torvid Kiserud ved Seksjon for fostermedisin, Haukeland universitetssykehus.

– Det er ingen tvil om at Barker har satt fingeren på noe viktig. Kanskje er ikke den lille effekten på blodtrykket det vesentligste, men risikoen for kardiovaskulære sykdommer og type 2-diabetes. Dyreforsøk viser stadig tydeligere hvor plastisk fosterfysiologien er i vekst, metabolisme og endokrinologi, noen ganger med konsekvenser for flere generasjoner. Forskning for å påvise relevante mekanismer hos mennesket er påkrevd, så Barker-hypotesen lever i beste velgående, sier Kiserud.

– Erlend Hem, *Tidsskriftet*

Litteratur

1. Huxley R, Neil A, Collins R. Unravelling the fetal origins hypothesis: is there really an inverse association between birthweight and subsequent blood pressure? *Lancet* 2002; 360: 659–65.

Malariaparasittens genom er sekvensert

Mer enn en million barn dør hvert år på grunn av malaria, og forekomsten av sykdommen øker. Nå er genomet til falciparaparasitten sekvensert. Flere forskningsgrupper har samarbeidet, og resultatene er publisert i et spesialnummer av tidsskriftet *Nature* (2002; 419). Kartleggingen av genomet har vist at parasitten har enda større evne til resistensutvikling enn det man tidligere har antatt, og man har fått flere kandidatmolekyler for effektive vaksiner. Foreløpig er det ikke teknologi eller kunnskap som mangler i kampen mot malaria, men penger for å bringe eksisterende behandling til dem som trenger den.

Hjernens volum ved AD/HD

Barn med konsentrasjonsvansker og hyperaktivitet (AD/HD) har lavere hjernevolum enn normale barn (*JAMA* 2002, 288: 1740–8). Det viser en undersøkelse fra USA, der man har foretatt MR-undersøkelser av 152 barn med AD/HD og 139 kontrollere. Forskjellen gjaldt begge kjønn og var uavhengig av medisiner. Barna ble fulgt over tid. Det var ingen tegn til at forskjellen mellom gruppene endret seg etter hvert som barna ble større. Dette kan tyde på at AD/HD utvikles på et tidlig tidspunkt, og at skaden ikke er påvirkelig av senere utvikling eller behandling.

Hudinfeksjoner

Pasienter med atopisk hudsykdom er særlig utsatt for stafylokokkinfeksjoner (*N Engl J Med* 2002; 347: 1151–60). Det gjelder derimot ikke pasienter med psoriasis. Frisk hud inneholder endogene antimikrobielle peptider, betegnet LL-37 og humant β -defensin 2. Analyser av hudprøver fra lesjoner med atopisk eksem, psoriasis og fra friske personer viser at atopikere har et lavere antall av disse peptidene. Hud fra pasienter med psoriasis inneholdt derimot signifikant høyere mengder antimikrobielle peptider enn normal hud.

Selv mord i familien?

Det er en viss opphopning av selvmord i visse familier. Danske forskere har forsøkt å finne ut i hvor stor grad en slik familieoppnopning er avhengig av samtidig psykiatrisk sykdom (*Lancet* 2002; 360: 1126–30). Ved hjelp av registre over dødsårsaker og sykdom fant de at gjennomført selvmord i nær familie mer enn doblet risikoen for at en person selv skulle ta livet sitt. Sammenhengen var uavhengig av samtidig psykiatrisk sykdom i familien. Forfatterne mener at en god familieanamnese er viktig når man skal vurdere selvmordsrisiko hos pasienter.

– Ragnhild Ørstavik, *Tidsskriftet*

